

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CLXXXI. De vita actiua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ARTICVLVS VITI.
Vtrum vita cōtemplatiua sit diuturna.

AD OCTAVVM sic procedit.
Videtur q̄ vita cōtemplatiua non sit diuturna. Vita enim cōtemplatiua essentialiter consistit in his quæ ad intellectum pertinent: sed omnes intellectiue perfectiones huius vite euacuabuntur, secundum illud 1. ad Corinth. 13. Siue prophetiæ euacuabuntur, siue lingue cessabunt, siue scientia destruetur. ergo vita cōtemplatiua euacuatur.

¶ 2. Præ. Dulcedinem cōtemplationis aliquis homo raptim & transeundo degustat. unde August. dicit in 10. confess. * Intromittis me in affectum multum inuisitatum introrsus ad quam necessum dulcedinē, sed redeo in hoc arumnosis ponderibus. Greg. et dicit in 5. Moral. * exponens illud Job. 4. Cum spiritus me pressente transiret. In suauitate, inq̄t, cōtemplationis intima nō diu mēs figurat, quia ad semetipsam ipsa immensitate luminis reuerberata reuocatur. ergo vita cōtemplatiua non est diuturna.

¶ 3. Præ. Illud quod non est homini naturale, non potest esse diuturnum: vita autē cōtemplatiua est melior, quàm secundum hominem. vt Phil. dicit in 10. Ethic. * ergo videtur quod vita cōtemplatiua non sit diuturna.

¶ Sed contra est, qd̄ Dominus dicit Luca 10. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea: quæ ut Greg. dicit super Ezech. * cōtemplatiua hic incipit, vt in cœlesti patria perficiatur.

¶ Respond. Dicendū, q̄ aliquid potest dici diuturnū dupliciter. Vno modo, secundum suā naturam: alio modo quod ad nos. Secundū se quidem manifestū est, q̄ vita cōtemplatiua diuturna est dupliciter. Vno modo, eo q̄ versatur circa incorruptibilia, & immobilia. Alio modo, quia nō habet contrarietate. Delectationi enim quæ est in consideratio, nihil est contrariū, vt dicitur in 1. Topic. * Sed quod ad nos etiam vita cōtemplatiua diuturna est, tum quia cōpetit nobis secundum actionē incorruptibilis partis animæ, scilicet secundum intellectum: vnde potest post hanc vitam durare. Alio modo, quia in operibus cōtemplatiuæ corporaliter non laboramus: unde magis in huiusmodi operibus continue persistere possumus, sicut Philosophi dicit in 10. Ethic. †

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ modus cōtemplandi nō est idē hic, & in patria. Sed vita cōtemplatiua dicitur manere rōne charitatis, in qua habet & principii, & finē. Et hoc est qd̄ Greg. dicit super Ezech. * Cōtemplatiua hic incipit, vt in cœlesti patria perficiatur: quia amoris ignis, qui hic ardere inchoat, cum ipsum quē amat viderit, in amore ipsius amplius ignescit.

¶ Ad 11. dicendū, q̄ nulla actio potest diu durare in sui summo. Summum autem cōtemplationis est, vt attingat ad vniuersitatem diuine cōtemplationis, ut dicit Dion. sicut supra positum est. * Vn̄ est quātū ad hoc cōtemplatio diu durare nō possit, tñ quantum ad alios cōtemplationis actus, potest diu durare.

¶ Ad 111. dicendū, q̄ Phil. dicit q̄ vita cōtemplatiua esse supra hominem: quia cōpetit nobis secundum hoc, q̄ aliquid diuinū est in nobis. Intellectus, qui est incorruptibilis & impassibilis in se: & ideo actio eius potest esse diuturnior.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ QVAESTIO CLXXXI.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

¶ De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

continuitatem confert.

¶ Tertium est in responsione ad secundum, ubi manifeste habes, quod superius diximus de motu circulari in hac vita, hoc est, summa Dei cōtemplatione, & quod possibilis, & quod diuina, & quod transitoria est.

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

¶ Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

¶ In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter: ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

¶ Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esuriem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

Homil. 14. post med.

Ex ca. 2. c. 2. Iustis Hier. pot. haberi. art. 6. huius quæst. ad 2.

Li. 10. Ethic. ca. 7. 10. 5.

Supr. q. 86. art. 2. cor. & opul. 17. c. 7. ad 7.

Homil. 14. in Ezech. parum ante med.

q. 58. ar. 2. & 12. q. 60. art. 2. & 3.

exterior, ad quam vita actiua ordinatur, complectitur & interiorum appetitum, qd virtutibus moralibus informatur, & exteriorum operationem, que scilicet extra corpus fit, ideo nullus de factis committitur est in processu rationis litera ab operatio sic sumpto, vt ex precedentibus & sequentibus apparet, ad operationem exteriorē, hoc est, practicam moralem procedendo. Et scias quod sicut contemplatio, seu actus intellectus sapiens essentialiter spectat ad vitam cōtemplatiuam, quia in tali actu essentialiter consistit vita contemplatiua; ita actus virtutum moralium essentialiter spectant ad vitam actiuam, ita quod in ipsis essentialiter consistit. Et propterea actus exteriores, qui dicuntur ad vitam actiuam spectare, scilicet docere, corrigere, patere, hospitari &c. nisi fiant boni moraliter, non spectant ad vitam actiuam, sed ad actionē debitam vite actiue. Actiua namque vita, morale studium, seu bonum moraliter studium, ad actionem ducit. Verum non aequaliter virtutes morales omnes ad actiuam vitam spectant: sed, ut in litera dicitur, principaliter virtutes, ut ordinantes operationes ad alcerum, inter quas precipue est iustitia. primo spectant ad actiuam vitam. Quo fit ut mansuetudo, patientia, & liberalitas, magis ad actiuam vitam spectent, quam temperantia, quoniam ad bonum alterius magis prolunt.

¶ Nomil. 14. a. u. scilicet.

¶ prae. ar. 8.

¶ lib. 3. ca. 16. par. 1. a. principio.

¶ 379. ar. 1.

¶ lib. 1. ca. 2. & lib. 10. ca. ult. circa princ.

¶ lib. 10. ca. 7. & 2. co. 5.

¶ li. 5. cap. 1. a. med. 10. 5.

¶ loco citate in arg.

Non ergo actus omnium virtutum moralium pertinent ad vitam actiuam. ¶ 2. Præ. Greg. dicit super Ezech. * qd per Liam, quæ fuit lippa, sed fœcunda, significatur vita actiua, quæ dum occupatur in opere, minus videt. Sed dum modo per verbum, modo per exēplum ad imitationem suā proximos accedit, multos in opere bono filios generat. Hoc autem magis videtur pertinere ad charitatem, per quā diligimus proximum, q̄ ad virtutes morales. ergo videtur qd actus virtutum moralium nō pertineant ad vitam actiuam. ¶ 3. Præ. Sicut supra dictum est, * virtutes morales disponunt ad vitam contemplatiuam: sed dispositio & pfectio pertinent ad idem, ergo v̄ qd virtutes morales non p̄tineant ad vitam actiuā.

SED CONTRA est, qd Isidorus dicit in lib. de summo bono. In actiua vita prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia, vt in contemplatiua iā pura mentis acie ad contēplandum diuinum lumen quisq; pertranscat: sed cuncta vitia nō exhauriuntur, nisi per actus virtutum moralium. ergo actus virtutum moralium ad vitam actiuā p̄tinet.

RESPON. Dicendū, qd sicut supra dictum est, vita actiua & cōtemplatiua distinguuntur secundum diuersa studia hominū intendentium ad diuersos fines, quorum unum est consideratio veritatis, quæ est finis vite contemplatiue: aliud autē est exterior operatio, ad quā ordinatur vita actiua. Manifestum est autē qd in virtutibus moralibus nō principaliter quaritur: cōtemplatio veritatis, sed ordinantur ad operandum. Vnde Philof. dicit in 2. Eth. * qd ad virtutē quidem scire, parum aut nihil prodest. Vnde manifestū est quod virtutes morales pertinent essentialiter ad vitam actiuam. Vnde & Philofop. in 10. Ethic. * virtutes morales ordinat ad felicitatem actiuam.

AD PRIMVM ergo dicendū, qd inter virtutes morales p̄cipua est iustitia, qua aliquis ad alterū ordinatur, vt Philof. probat in 5. Eth. * Vnde vita actiua describitur per ea quæ ad alterum ordinantur, non quia in his solū, sed quia in his principalius consistit.

AD II. dicendū, qd per actus omnium virtutum moralium pōt aliquis proximos suos exemplo dirigere ad bonum quod Gre. *

ibi attribuit vite actiue. AD III. dicendū, qd sicut virtus, quæ ordinatur in finem aliterius virtutis, tranfit quodammodo in speciem eius: ita etiam q̄ aliquis vitur his quæ sunt vite actiue solum, prout disponunt ad contemplationē, comprehenduntur sub vita contemplatiua. In his autē qui operibus virtutum moralium intēdunt tanquā in se bonis, non autē tanquā in disponentibus ad vitam contemplatiuam, virtutes morales pertinent ad vitam actiuam. quibus etiam dici possit, qd vita actiua dispositio fit ad vitam contemplatiuam.

ARTICVLVS II.

Vtrum prudentia p̄tinet ad vitam actiuam.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur qd prudentia nō p̄tinet ad vitam actiuā. Sicut enim contemplatiua p̄tinet ad vitam cognitiuā, ita appetitiua: prudentia autem non p̄tinet ad appetitiuam, sed magis ad cognitiuam: ita non p̄tinet ad vitam actiuam. ¶ 2. Præ. Greg. dicit super Ezech. * quod dum occupatur in opere, minus videtur per Liam, quæ lippos oculos habet, ita prudentia autem requirit oculos claros, homo de agendis, ergo videtur quod p̄tinet ad vitam actiuam.

¶ 3. Præ. Prudentia media est inter virtutes & intellectuales: sed sicut virtutes morales ad vitam actiuam, ut dictū est, p̄tinent ad contemplatiuam, ergo intellectualia non p̄tinet neque ad vitam actiuam contemplatiuam, sed ad medium inter quod Aug. ponit 19. de ciuit. Dei. 7.

SED CONTRA est, quod Philofop. * prudentiam p̄tinet ad vitam actiuam, ad quam p̄tinent virtutes morales.

RESPON. Dicendū, qd sicut supra dictum est, quod ordinatur ad aliquid sicut ad finem, magis p̄tinet ad finem, magis autem illi qui moxatur ut finem, magis p̄tinet ad finem, sicut dicitur in 6. Eth. * est autem quod cognitio prudentia rationes virtutum moralium sicut ad finem recta ratio agibilium, sicut dicitur in 6. Eth. * nes virtutum moralium sunt p̄cipue sicut in eodem lib. Philof. dicit. Sicut est, * quod virtutes morales in cogitatione quietē cōtemplationis, p̄tinent ad vitam actiuam: ita cognitio prudentia, que ordinatur ad operationes virtutum moralium, p̄tinet ad vitam actiuam, sicut prudentia p̄tinet ad vitam actiuam, quod Philof. de ea loquitur, dicitur quod cōmuniū, prout scilicet cōmuniū lem cumque humanam cognitioem quantum ad aliquam sui partem p̄tinet ad contemplatiuam, secundum quod dicitur in 1. de officijs. * quod qui acutissime dicitur testē & uidere verum, & explicare rationem.

dentissimus, & sapientissimus rite haberi solet.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd operationes morales specificantur ex fine, vt supra habitum est: & ideo ad uitam contemplatiuam illa cognitio pertinet, quae finem habet in ipsa cognitione veritatis. Cognitio autem prudentiae, quae magis habet finem in actu appetitiuae virtutis, pertinet ad uitam actiuam.

AD II. dicendum, qd occupatio exteriorum reum facit hominem minus videre in rebus intelligibilibus, quae sunt separatae a sensibilibus, in quibus operationes actiuae vitae consistunt: sed tamen occupatio exterior actiuae vitae facit hominem magis clare videre in iudicio agibilibus, quod pertinet ad prudentiam tum propter experientiam, tum propter mentis attentionem: quia vbi intendis, ibi ingenium ualet, ut Sallustius dicit.

Super Quaestione centesima octuagesima prima articulum tertium.

ARTICVLVS III.

Vtrum docere sit actus vitae actiuae, an contemplatiuae.

AD TERTIUM sic procedit. Vt docere non sit actus vitae actiuae, sed contemplatiuae. Dicitur n. Grego. super Ezechielem, qd uiri perfecti bona caelestia, quae contemplari poterunt, fratribus denuntiant, eorumq; animos in amorem intima claritatis accendunt: sed hoc pertinet ad doctrinam, ergo docere est actus uitae contemplatiuae.

¶ 2. Prat. Ad idem genus uitae vt reduci actus & habitus: sed docere est actus sapientiae: dicit n. Philo. in prin. metaph. qd signu scientis est posse docere. Cum ergo sapientia, uel scientia pertineat ad uitam contemplatiuam, uidetur qd etiam doctrina ad uitam contemplatiuam pertineat.

¶ 3. Prat. Sicut contemplatio est actus uitae contemplatiuae, ita & oratio: sed oratio qua quis orat pro alio, nihilominus pertinet ad uitam contemplatiuam, ergo qd aliquis ueritatem mediata in alterius notitiam per doctrinam deducat, uidetur ad uitam contemplatiuam pertinere.

SED CONTRA est qd Greg. dicit sup Ezechiel. Actiua uita est, pane esurienti tribuere, uerbo sapientiae nescientem docere.

RESPON. Dicendum, qd actus doctrinae habet duplex obiectum. Fit n. doctrina per locutionem,

locutio autem est signum audibile interioris conceptus. Est ergo unum obiectu doctrinae, id quod est materia, siue obiectu interioris conceptionis: & quantum ad hoc obiectum, quicquid doctrina pertinet ad uitam actiuam, quicquid ad contemplatiuam. Ad actiuam quidem, quoniam homo interiorius concipit aliquam ueritatem, ut per eam in exteriori actione dirigatur. Ad contemplatiuam autem, quoniam homo interiorius concipit aliquam ueritatem, in cuius consideratione & amore delectatur. Vnde Aug. dicit in lib. de uerbo Dni. Eligant sibi partem meliorem. si uita contemplatiua, uacent uerbo, inhiunt doctrinae dulcedini, occupentur circa scientiam salutarē. Vbi manifeste dicit, doctrinam ad uitam contemplatiuam pertinere. Aliud uero obiectum doctrinae est ex parte sermonis audibilis, & sic obiectu doctrinae est ipse audiens: & quantum ad hoc obiectum, omnis doctrina pertinet ad uitam actiuam, ad quam pertinent exteriores actiones.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd autoritas illa expresse loquitur de doctrina quantum ad materiam, prout uersatur circa considerationem, & amorem ueritatis. AD II. dicendum, qd habitus & actus coequantur in obiecto: & ideo manifeste illa ratio procedit ex parte materiae interioris conceptionis. Intantum n. ad sapientiam, uel scientiam pertinet posse docere, in quantum potest interiorem conceptum uerbis exprimere ad hoc, qd possit alium adducere ad intellectum ueritatis.

AD III. dicendum, qd ille qui orat pro alio, nihil agit erga illum, pro quo orat, sed solum erga Deum, qui est intelligibilis ueritas: sed ille qui alium docet, aliquid circa eum agit exteriori actione. Vnde non est similis ratio de utroque.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum uita actiua maneat post hanc uitam.

AD QUARTUM sic procedit. Vt quod uita actiua maneat post hanc uitam. Ad uitam actiuam pertinent actus moraliu uirtutu, ut dictu est: sed uirtutes morales permanent post hanc uitam, ut August. dicit in 14. de Trin. ergo uita actiua permanent post hanc uitam.

¶ 2. Prat. Docere alios, pertinet ad uitam actiuam, ut dictu est: sed

nis transeuntis est ipsa materia perficienda, ita obiectu actus legendi est ipse audies perficiendus per doctrinae actum immutatum in ipsum audientem, seu legentem tam extra quod ad sensus, quam intus quo ad intellectum, quantum est ex parte ipsius actus docendi, quamuis forte audiens nihil proficiat. Et propterea ex hac parte omnis doctrina spectat ad uitam actiuam siue doceat actionem, siue contemplationem.

Super Quaestione centesima octuagesima prima articulum quartum.

IN articulo quarto, eiusdem questionis notanda ualde doctrina occurrit: in responsione ad secundum: quoniam inde solutio illius occultae questionis habetur. An scilicet homines beati assumpti ad ordines angelorum, ita quod sint superiores quibusdam angelis, illuminent angelos minus beatos, i. quos constat esse inferiores in ordine beatitudinis. Verbi gratia. An sanctus Petrus post qd sit inter Seraphim, illuminet angelos qui sunt in ordine Cherubim, & sic de alijs. Ex hoc enim loco habes ab auctore partem negatiuam scilicet quod homines puri non illuminant angelos, imo nec alios homines inferiores ibidem beatos: quoniam haec est differentia inter homines & angelos ibidem, quod in hominibus non remanet uita actiua, ad quam spectat docere, quod ibi uocatur illuminare. In angelis autem utique ad finem mundi utraque uita quodammodo est: quoniam & contemplantur: & sunt administratores spiritus in ministeriu missi &c. Nec solum haec differentia ponitur in littera, sed ratione ibidem probatur scilicet quia illuminationes sunt de his quae pertinent ad dispensationem ministeriorum Dei. Angelis autem secundum naturam suam ordinem

In serm. 27. ante mediu tom. 10.

In 30. art. 4. ad 1. Et 1. 2. q. 67. art. 1. ad 2. Et 3. dist. 37. q. 1. art. 1. Et 3. con. ca. 63. h. Et ver. q. 1. art. 4. ad 2. Artic. huius quizit.

nem competit administratio inferioris creaturae: & propterea eis conuenit illuminare inferiores. Homo uero quia secundum naturam ordinem non est administratio inferioris creaturae, nec homini promissa est similitudo cum angelis, quod ad ea quae spectant ad ordinem naturae, quale est esse administratum inferioris creaturae: ideo homini beato non conuenit illuminare. Ex quibus colligitur responsionem litera quae cum in beatis sit duorum notitia. I. ipsius Dei, quae essentialiter beatitudinis, & ministeriorum Dei, quae mediatis angelis exequitur in hoc mundo, quod ad primam notitiam nec homo, nec angelus illuminat alium inferiorem: quod ad sanctorum uero notitiam, non hominis, sed angelus est illuminare: quia ad angelorum & non hominum officium hoc spectat. Nec fallaris ex hoc, putas homines beatos, puta, sanctum Petrum, nunquam diuina dispensatione circa nos aliquid operari: hoc enim ab hac quaestione alienum est, quoniam de beatis inter se quistio est. An autem sancti aliquid immediate per se ipsos, uel per angelorum ministerium, qui nomine illorum sanctorum se uocant, nos quandoque illuminent, aut circa nos aliquid operentur, non facile diuerim, quandoquidem ratio praedicta ducit ad partem negatiuam: dispensatio autem diuina ad partem affirmatiuam. Legimus enim, quod multi corpora sanctorum surrexerunt cum Christo, & apparuerunt multis, proculdubio beati: cum essent sancti, & reuerectionem Christi (apparendo multis) attestantes. Et propterea non incongrue dici posse uidentur, quod ordo caelestis patrie beatorum inter se nunquam uarietur, ut auctor in 1. lib. docuit, eo quod uariatio illa miraculose fieret. Et cum miracula fiat propter utilitatem, ut Apostolus docet, fru-

in futura uita, in qua similes erimus angelis, poterit esse doctrina, sicut & in angelis esse uis, quorum unus alium illuminat, purgat, & perficit, quod refertur ad scientiae assumptionem, ut patet per Dionys. 7. c. caelest. hierarch. * ergo uidetur quod uita actiua remaneat post hanc uitam.

¶ 3. Præter illud quod de se est durabilibus, magis uis posse post hanc uitam remanere: sed uita actiua uis esse de se durabilior dicitur. n. Greg. super Ezech. * quod in uita actiua fixi permanere possumus: in contemplatiua autem intenta mente manere nullo modo ualemus. ergo multo magis uita actiua potest manere post hanc uitam, quam contemplatiua.

SED CONTRA est, quod Greg. dicit super Ezech. † Cum praesenti seculo uita aufertur actiua: contemplatiua autem hic incipit, ut in caelesti patria perficiatur.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, uita actiua habet finem in exterioribus actibus, qui si referantur ad quietem contemplationis, iam pertinent ad uitam contemplatiuam. In futura autem uita beatorum cessabit occupatio exteriorum actuum: & si qui actus exteriores sint, referentur ad finem contemplationis. Ut enim August. dicit in si. de ciuit. Dei. * Ibi uacabimus, & uidebimus: uidebimus, & amabimus: amabimus, & laudabimus. Et in eodem † si. praemittit, quod ibi Deus sine fine uidebitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. Hoc munus, hic affectus, hic actus erit in omnibus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut supra dictum est, uirtutes morales manebunt non secundum actus, quos habent circa ea quae sunt ad finem, sed secundum actus quos habent circa finem. Huiusmodi enim actus sunt secundum quod constituunt quietem contemplationis, quam August. † in praemissis uerbis significat per uacationem, quae est intelligenda non solum ab exterioribus tumultibus, sed etiam ab interiori perturbatione passionum.

AD II. dicendum, quod uita contemplatiua, sicut supra dictum est, praecipue consistit in contemplatione Dei: & quantum ad hoc, unus angelus alium non

docet, quia ut dicitur Matth. 18. de angelis pusillorum, qui sunt inferioris ordinis, quod semper uident faciem Patris. Sic & in futura uita nullus hominum alium docebit de Deo, sed omnes uidebimus eum sicuti est ut habetur 1. Ioan. 3. Et hoc est quod Hier. 3. dicitur, non docebit ultra uir proximum suum, dicens, Cognosce Dominum. Omnes enim erunt me a minimo eorum usque ad maximum: quae pertinent ad dispensationem mundum. Dei unus angelus docet alium, quando, & perficiendo: & secundum hoc, quod de uita actiua quando mundum mundum, quod administratio inferioris creaturae, quod significatur per hoc, quod laudabimus in scala ascendentes, quod pertinet ad uisionem: & descendentes, quod pertinet ad uisionem. Sed sicut dicit Greg. 2. moral. uita uisionis foris exiit, ut interne uisionis gaudijs priuaretur: & ideo in contemplatiua uita actiua a contemplatiua differunt, qui per opera uita actiua impediuntur in contemplatione. Non autem promittitur nobis angelorum quantum ad administratio inferioris creaturae, quae nobis non committitur ordinem naturae nostrae sicut contemplatiua, sed uisionem Dei.

AD III. dicendum, quod durabilior uita in statu praesenti, excedens durabilior contemplatiua, non prouenit ex proprio, quae uita secundum se consideratur, sed ex nostri, qui ex corporis grauitate retrahuntur a contemplationis. Unde dicit Grego. quod ipsa sua infirmitate ab immo tanta celsitudinis repulsi animi in terra relabuntur.

QVAESTIO CLXXXII. De comparatione uita actiua ad contemplatiuam, in quatuor articulos diuisa.

¶ ENDE considerandum est de comparatione uita actiua ad contemplatiuam.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

¶ Primo, Quae sit potior, uel dignior.

¶ Secundo, Quae sit maioris momenti.

¶ Tertio, Utrum uita contemplatiua impediatur per actiua.

¶ Quarto, De ordine uirtutum.

ARTICVLVS PRIMVS. Utrum uita actiua sit potior quam contemplatiua.

AD PRIMUM sic proceditur. ¶ Vt quod uita actiua sit potior quam contemplatiua. Quod non est meliorum, uis esse honorabilis & melius, ut Philo. dicit in 3. topico. * sed uita actiua pertinet ad maiores. Sed praeterea, qui sunt

Ca. 7. a medio, & ca. 6. eccle. hier. a medio.

Hom. 6. post med. illius.

Hom. 14. post med. illius.

Art. 1. huius quaest.

L. 22. c. 1. circa h. 10. 5.

L. 22. ca. 1. inter princ. & med. 10. 5.

1. 1. q. 67. artic. 1.

In corp. ar.

Q. Praeced.